

FINANSMINISTERIET

Europa 2020 –strategin

Finlands nationella reformprogramme, våren 2017

Finansministeriets publikationer – 18b/2017

Ekonomiska utsikter

Finansministeriets publikationer 18b/2017

Europa 2020 -strategin

Finlands nationella reformprogram,
våren 2017

Finansministeriet

ISBN:978-952-251-852-1

Layout:

Statsrådets förvaltningsenhet / enheten för informationsstöd och publikationer / Pirkko Ala-Marttila

Helsingfors 2017

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	April 2017	
Författare	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Europa 2020 –strategin, Finlands nationella reformprogram, våren 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 18b/2017		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Ekonomiska utsikter
ISBN tryckt	978-952-251-851-4	ISSN tryckt	1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-852-1	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-852-1		
Sidantal	40	Språk	svenska
Nyckelord			
Referat	<p>Europeiska rådet antog en tillväxt- och sysselsättningsstrategi år 2010. Visionen i Europa 2020-strategin som sträcker sig till år 2020 är smart, hållbar och engagerande tillväxt. I strategin fastställs mål för hela EU när det gäller sysselsättning, forsknings- och utvecklingsutgifter, klimatåtgärder, utbildning och fattigdomsbekämpning. Varje medlemsland fastställer sina egna nationella mål.</p> <p>Finlands nationella mål är att höja sysselsättningsgraden bland 20–64-åringar till 78 procent, att använda 4 procent av BNP för forsknings- och utvecklingsutgifter, att uppnå de inom EU överenskomna klimat- och energimålen, att hålla andelen 30–34-åringar med högskoleexamen på 42 procent, att minska andelen 18–24-åringar som hoppar av skolan i förtid till 8 procent samt att minska antalet människor som riskerar leva i fattigdom eller utanförskap.</p> <p>Europeiska unionens råd antar rekommendationer för samtliga medlemsländer i syfte att styra det nationella beslutsfattandet i en tillväxt- och sysselsättningsfrämjande riktning. Rekommendationerna till Finland gäller de offentliga finanserna långsiktiga hållbarhet, förbättring av social- och hälsosektornas kostnadseffektivitet, minskning av arbetslösheten och ökning av konkurrensen inom tjänstesektorn samt främjande av företagande och investeringar genom minskning av den administrativa och regleringsmässiga bördan.</p> <p>Regeringen överlåter nu det nionde nationella Europa 2020-programmet. I programmet beskrivs vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att uppnå de nationella målen och hur man reagerat på EU:s rekommendationer. Uppgifterna som ges i programmet möjliggör en detaljerad granskning av Finland på EU-nivå.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll

1	Inledning	7
2	Makroekonomiskt läge och scenario	9
2.1	Makroekonomiska utsikter under programperioden	9
2.2	Makroekonomiska effekter av strukturreformerna	10
3	Genomförande av landsspecifika rekommendationer	12
3.1	Långsiktigt hållbara offentliga finanser	12
3.2	Arbetsmarknaden.....	14
3.3	Konkurrens.....	19
4	Framsteg i att nå nationella mål enligt Europa 2020-strategin	23
4.1	Sysselsättningsmålet.....	24
4.2	Forsknings- och utvecklingsmålet.....	25
4.3	Klimat- och energimålet	27
4.4	Utbildningsmålet	29
4.5	Fattigdomsbekämpning	30
5	Eu-fonder	32
6	Institutionella frågor och intressegruppers delaktighet	33
6.1	Beredning av nationella reformprogrammet och intressenters delaktighet.....	33
6.2	Intressenters delaktighet i beredningen av centrala förnyelseprojekt	34

1 Inledning

Finlands ekonomi började växa 2015 efter en lång konjunktunedgång. I fjol ökade tillväxttakten till 1,4 procent med investeringar och privat konsumtion som drivkrafter.

Dessa positiva signaler är särskilt efterlängtade eftersom den kraftiga och utdragna recessionen i Finland medfört en försämring av de offentliga finanserna och en snabb ökning av skuldsättningen. Dessutom har arbetslösheten ökat och arbetslöshetsperioderna blivit längre. För att åtgärda situationen har det under flera år gjorts kraftiga ekonomiska anpassningar samtidigt som tillväxtpotentialen stärkts genom strukturreformer.

Konkurrenskraft, sysselsättning och offentlig tjänsteproduktion är centrala i den ekonomiska politik som förs av statsminister Juha Sipiläs regering. Regeringens ekonomiska politik siktar på att bryta skuldsättningen och att täcka hållbarhetsunderskottet på 10 miljarder genom besparingar samt åtgärder som stöder tillväxt och gör offentlig tjänsteproduktion effektivare.

Beslutade direkta anpassningsåtgärder planeras förbättra de offentliga finanserna med 4 miljarder euro. Resterande 6 miljarder euro är beroende av strukturreformer som förbättrar de offentliga finanserna och ökar sysselsättningen. Här eftersträvas en effekt på 2 miljarder euro via åtgärder för tillväxt och sysselsättning, besparingar på 3 miljarder euro via vårdreformen och besparingar på 1 miljard euro via minskning av uppgifter och förpliktelser för den offentliga sektorn.

Beredningen av social- och hälsovårdsreformen fortskrider planenligt (kap. 3.1). Däremot har det visat sig svårare än väntat att minska uppgifter och förpliktelser för den offentliga sektorn och åstadkomma besparingar eftersom kommunerna ibland inte genomför alla förändringar och besparingarna därför uteblir. Arbetet med att minska uppgifterna och förpliktelserna för den offentliga sektorn fortsätter dock. Framgång med vård- och landskapsreformen samt övriga åtgärder för att reformera den offentliga förvaltningen kan förbättra de offentliga finanserna med 4 miljarder euro, men bara på längre sikt.

Regeringen strävar efter att förbättra förutsättningarna för ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt genom beskattningsmässiga metoder samt åtgärder som stöder ekonomisk konkurrenskraft och produktivitetsökning. Konkurrenskraftsavtalet, återhållsamma löneuppgörelser, införandet av en modell där exportindustrin är ledande i lönebildningen och reformer som öppnar för fler lokala avtal på arbetsmarknaden utgör en central del av denna helhet. Delar av detta är under arbete och hur utfästelserna håller kommer att testas i höstens arbetsmarknadsförhandlingar.

Utöver detta har regeringen vidtagit flera åtgärder för att reformera arbetsmarknaden, bl.a. inriktade på unga och invandrare enligt beskrivningen i kap. 3.2. Utkomstskyddet för arbetslösa har reformerats och regeringen har beslutat att effektivisera arbetskraftsservicen och öka användningen av privata tjänsteproducenter i TE-tjänsterna. Dessutom övervägs och planeras nya åtgärder eftersom regeringen har förbundit sig att förbättra sysselsättningen.

Det har gjorts betydande framsteg i främjandet av konkurrens (kap. 3.3). Avregleringar har skett i detaljhandeln och via bl.a. transportbalksprojektet även på transportmarknaden. Trygghetssystemet och utbildningsstöden har reformerats och fler reformer är under beredning. 1.1.2017 inleddes ett banbrytande försök med basinkomst som ska pågå i två år och sedan utvärderas.

Vid förhandlingarna om budgetramen 24–25.4 beslutade regeringen om ytterligare åtgärder för att förbättra ekonomin och sysselsättningen. Regeringens nya beslut beskrivs i Stadsrådets Kansliets pressmeddelandet.

Den totala produktionens vändning i tillväxt och det envetna arbetet för att genomföra strukturförändringar visar att utsikterna för Finlands ekonomi förbättras, även om tillväxtutsikterna under de närmaste åren är ganska svaga. Finlands strukturella konkurrenskraft, till exempel när det gäller utbildningssystemet, satsningen på forskning och utveckling samt förvaltningens öppenhet och effektivitet ligger i toppklass i världen. Med hjälp av dessa faktorer förväntas Finlands ekonomi uppnå sin tillväxtpotential till år 2021

2 Makroekonomiskt läge och scenario

2.1 Makroekonomiska utsikter under programperioden

Finlands ekonomi fortsatte växa 2016. Enligt förhandsuppgifter från Statistikcentralen blev den ekonomiska tillväxten 1,4 % med inhemsk efterfrågan som drivkraft, vilket var en betydligt högre tillväxttakt än föregående år. Bakom efterfrågan låg framförallt ökande bygginvesteringar och hushållens växande konsumtion.

Enligt förhandsuppgifterna från Statistikcentralen är tillväxten mer diversifierad än tidigare. Framförallt byggsektorn och företagstjänster växte kraftigt i fjol. Industriproduktionen drevs upp av framförallt skogs- och kemiindustrin. El- och elektronikindustrin fortsatte krympa. Tjänstesektorn hade svagare tillväxt än övriga sektorer: privata tjänster ökade 1,8 % samtidigt som offentliga tjänster minskade 1,4 %. Primärproduktionen visade en svag tillväxt som stannade under en procent.

Trots den piggare ekonomin förblir Finlands ekonomiska läge en utmaning under de närmaste åren samtidigt som tillväxten håller sig i närheten av en procent. Tillväxten diversifieras när BNP-ökningen backas upp av en klart stigande export vid sidan av den inhemska efterfrågan. Tillväxten inom privata investeringar bygger på företagets utvidgnings- och utbytesinvesteringar samt hushållens bostadsinvesteringar. Tillväxten inom privat konsumtion backas upp av högre sysselsättning jämte den starka tilltron. Exportökningen backas upp av positivare utsikter för världshandeln och bättre kostnadsmässig konkurrenskraft för Finland.

De senaste årens svåra tider för Finland har återspeglats starkt på de offentliga finanserna, som har försämrats samtidigt som skuldsättningen ökat. Men enligt förhandsuppgifterna från Statistikcentralen har tillväxten och regeringens anpassningsåtgärder gett effekt: den offentliga sektorns underskott år 2016 var 1,9 %, en minskning med 0,8 procentenheter från föregående år. Vid utgången av 2016 motsvarade den offentliga sektorns skuldsättning 63,6 procent av BNP. Utvecklingstrenderna för den offentliga sektorns underskott, det strukturella underskottet och skuldsättningsgraden beskrivs närmare i Finlands Stabiliseringsprogram.

Den realiserade och prognostiserade ekonomiska tillväxten utlovar en vändning i sysselsättningsutvecklingen. Sysselsättningen ökade och arbetslösheten minskade redan i fjol. År 2016 var arbetslösheten i snitt 8,8 procent och år 2015 9,4 procent. Sysselsättningsgraden var 68,7 %. Sysselsättningen ökar i kölvattnet av den ekonomiska tillväxten även under prognosperioden, men det är långsamt.

Även när konjunkturläget förbättras kommer en stor strukturarbetslöshet att bromsa minskningen av arbetslösheten. Antalet långtids- och strukturarbetslösa fortsatte att öka i fjol men ökningen har avstannat i alla åldersgrupper de senaste månaderna. Strukturarbetslösheten (långtidsarbetslösa och med dem jämförbara arbetslösa) ser alltså ut att ha kulminerat. Enligt ANM:s statistik har antalet strukturarbetslösa sjunkit i början av 2017 jämfört med ett år tillbaka.

Gruppen unga arbetslösa arbetssökande (yngre än 25 år) minskade med 4 900 jämfört med januari 2016 och var totalt 43 400. Antalet lediga och nyanmälda lediga jobb växer.

Finlands makroekonomiska och statsfinansiella läge och scenarier beskrivs närmare i Planen för de offentliga finanserna 2018–2021 och i Finlands Stabilitetsprogram, [vilka publiceras samtidigt med detta dokument].

2.2 Makroekonomiska effekter av strukturreformerna

Målet med de centrala strukturreformerna är att minska hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna och förbättra Finlands konkurrenskraft och därigenom sysselsättningen. En bedömning av konkurrenskraftsavtalets effekter finns i budgetpropositionen för 2017 och sedan dess har bedömningen inte uppdaterats i någon väsentlig grad.

Social- och hälsovårdsreformen samt landskapsreformen fortskrider och lagförslagen har lämnats eller ska lämnas till riksdagen under vårsessionen. Med social- och hälsovårdsreformen eftersträvas en utgiftsbromsande effekt på 3 miljarder euro år 2029. På kort sikt medför reformen förändringskostnader av engångskaraktär som fortfarande inbegriper betydande osäkerhet. Reformens besparingar realiseras i huvudsak efter prognosperioden. Närmare bedömningar av reformens makroekonomiska effekter kommer att göras när alla lagförslag är färdiga för riksdagsbehandling.

Stora strukturreformer genomförs också för att öka konkurrensen på marknaden, men det finns inga makroekonomiska bedömningar av dessa. Det finns inte heller makroekonomiska bedömningar av de genomförda arbetsmarknadsreformerna. Planeringen av övriga strukturreformer är inte färdig och därmed saknas tillgång till makroekonomiska effekter för deras del.

3 Genomförande av landsspecifika rekommendationer

3.1 Långsiktig hållbara offentliga finanser

Rekommendation 1: Anpassa de offentliga finanserna med 0,5 % av BNP år 2016 och 0,6 % år 2017 mot det medellånga målet. Använd eventuella oförutsedda inkomster för att minska skuldkvoten snabbare och säkerställ att den förvaltningsreform som syftar till en förbättring av social- och hälsojäsenternas kostnadseffektivitet godkänns och genomförs lägligt.

Reformering av social- och hälsovården och landskapsreformen

Finland genomför en social- och hälsovårdsreform (vårdreformen) med målsättningen att minska välfärds- och hälsoskillnaderna, förbättra tjänsternas likvärdighet och tillgänglighet samt bromsa kostnadsutvecklingen. Reformen genomförs samtidigt med en regionförvaltningsreform (landskapsreformen) där 18 landskap inrättas i Finland.

Ett centralt mål i vård- och landskapsreformerna är att minska hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna genom att bromsa kostnadsökningen i social- och hälsovårdsutgifterna. Målet är att utgifterna i slutet av 2029 ska vara 3 miljarder euro lägre jämfört med den prognos som gjordes 2016.

Ett mål med vårdreformen är att förbättra integrationen av social- och hälsovården samt av servicen på bas- och specialnivå. Genom en klientfokuserad serviceintegration ska reformen se till att klientens servicebehov bedöms ur ett helhetsperspektiv och garantera att klienterna får de tjänster som behövs smidigt och i rätt tid. Andra utvecklingsområden är samutnyttjande av klient- och journaldata, e-tjänster och förenkling av social- och hälsovårdens flerkanalfinansiering.

Regeringen lämnade propositionen om vård- och landskapsreformen till riksdagen 2.3.2017. Propositionen inkluderar 34 lagförslag om bl.a. inrättande av landskap och sta-

tens finansiering, ordnande av social- och hälsovård, personalöverföringar och förändring av statsandelssystemet för kommunerna.

Reformen avses träda i kraft 1.1.2019, då landskapen ska överta organiseringsansvaret för bl.a. social- och hälsotjänster. Vissa lagar i propositionen avses dock träda i kraft redan 1.7.2017 eller snarast möjligt efter det att lagarna har godkänts och stadfästs, så att den temporära förvaltningen i landskapen kan inledas. Efter landskapsvalet i januari 2018 ska den temporära förvaltningen under ledning av det nyvalda landskapsfullmäktige och tillsammans med kommuner och samkommuner förbereda organiseringen av landskapets verksamhet samt överföringen av personal och egendom.

Landskapen blir offentligrättsliga samfund som är självstyrande på sitt område. De ska ansvara för lagstadgade uppgifter, varav de viktigaste är social- och hälsovård och räddningsverksamhet. Andra uppgifter som överförs till landskapen är bl.a. regionutveckling och strukturfondsverksamhet, främjande av näringslivet, styrning och planering av områdesanvändningen, lantbruks- och jordbrukarstödsförvaltningen, styrning av byggandet samt övriga regionala tjänster som åläggs landskapen genom lag.

Landskapens verksamhet finansieras huvudsakligen med statlig finansiering och delvis med klientavgifter som tas ut av serviceanvändarna. Finansieringen bestäms kalkylmässigt enligt landskapets invånarantal, invånarnas behov av social- och hälsotjänster, bestämningsrunder för övriga uppgifter och regionala omgivningsfaktorer. Behovs- och omgivningsfaktorerna föreslås sammanlagt utgöra 89 % av finansieringen, den invånarbaserade finansieringen 10 % och främjandet av hälsa och välfärd 1 %. Den statliga finansieringen är allmänna medel för landskapen.

Lagen om landskapens finansiering, som ingår i propositionen, har en kostnadsspärr som bromsar finansieringsökningen med cirka 2,8 miljarder euro fram till slutet av 2029. Att begränsa finansieringsnivån för att uppnå besparingar på ett sätt som tryggar de grundläggande rättigheterna förutsätter dock att verksamheten inom social- och hälsovården effektiviseras och att produktivitetsvinsterna realiserats samt att den lagstadgade servicen definieras närmare, bedöms och vid behov avgränsas.

Avsikten är också att regeringens proposition med förslag till lagstiftning om klienternas valfrihet lämnas till riksdagen under våren 2017. Förslaget ger klienterna rätt att välja producent, verksamhetsställe och beroende på situationen även yrkesutbildad person för social- och hälsotjänsterna. Produktionen av social- och hälsotjänster diversifieras genom att landskapets samt den privata och den tredje sektorns (t.ex. organisationernas) tjänsteproducenter kan tillhandahålla alla tjänster som finns på marknaden enligt lika villkor.

Målet med ökad valfrihet är att förbättra tjänsternas tillgänglighet särskilt på basnivå. Detta möjliggör att klienterna får hjälp snabbare än idag. För klienter som behöver många tjänster ska landskapets affärsverk också bedöma servicebehovet och uppgöra en kundplan. I lagstadgade situationer kan klienten även få en kundsedel eller personlig budget som kan användas för tjänster. Då kan klienten välja en offentlig aktör, ett företag eller en organisation som producent.

Förberedelserna för verkställande av reformen pågår nationellt och i landskapen.

3.2 Arbetsmarknaden

Rekommendation 2: Säkerställ med respekt för arbetsmarknadsparternas roll att lönebildningssystemet bidrar till fler lokala löneavtal och eliminerar stelheter. Öka incitamenten för att ta emot arbete och säkerställ att målinriktade och tillräckligt aktiva arbetsmarknadsåtgärder tillhandahålls, även för personer med invandrarbakgrund. Vidta åtgärder för att minska regionala och kompetensrelaterade matchningsproblemen.

Konkurrenskraftsavtalet

Våren 2016 undertecknade regeringen och arbetsmarknadsparterna det s.k. konkurrenskraftsavtalet som främjar den finländska produktionens priskonkurrenskraft. I samband med konkurrenskraftsavtalet enades parterna om förändring av kollektivavtalen så att möjligheterna till lokala avtal ökar samt att i övrigt utveckla kollektivavtalsmodellen i en mer exportdriven riktning. Kollektivavtalsmodellen utvecklas just nu i förhandlingar mellan arbetsmarknadsorganisationerna. Konkurrenskraftsavtalet och dess ekonomiska effekter beskrivs i den preliminära budgetplanen för 2017.

Förändring av utkomstskyddet för arbetslösa

Reformer som ska påskynda mottagningen av jobb och förkorta arbetslöshetsperioderna trädde i kraft vid ingången av 2017. Förändringarna betonar arbetslöshetsförmånernas motprestationskrav och arbetslösas skyldigheter att söka jobb och förbättra sin anställbarhet. Efter reformerna är arbetslösa skyldiga att också söka och ta emot heltidsarbete med sämre lön än arbetslöshetsförmånen när det tre månader långa yrkesskyddet har löpt ut. Förändringarna syftar också till att öka den geografiska rörligheten. Tidigare kunde arbetslösa vägra att ta ett arbete längre bort än 80 km från hemmet om det saknades kollektivtrafik för arbetsresorna. Nu ska eventuell egen bil användas för arbetsresor i dessa fall. Om den arbetslöse vägrar att ta emot ett garanterat jobb följer en viss period utan ersättning.

Dessa perioder har nu förlängts. Förändringen innebär också att perioden utan ersättning börjar först 30 dagar efter vägran, vilket ska motivera den arbetslöse att söka ett nytt jobb innan dess.

En annan förändring vid ingången av året var att utkomstskyddet för arbetslösa kan användas i form av startpenning, lönesubvention eller rörlighetsunderstöd för att främja sysselsättning. Därtill har användningsändamålet för arbetsprövning på försök utökats med rekryteringsprövning.

Arbetslöshetsdagpenningens maximitid förkortades med 100 dagar fr.o.m. 1.1.2017 med undantag för personer som är 58 år eller äldre när arbetslösheten börjar. Självrisktiden för arbetslösa förlängdes från fem till sju dagar och den förhöjda dagpenningen reducerades för deltagare i sysselsättningsfrämjande tjänster och slopades för övriga.

Effektivare arbets- och näringstjänster

Regeringen har beslutat att effektivisera arbetskraftsservicen och öka användningen av privata tjänsteproducenter i TE-tjänsterna. I budgeten för 2017 anslår regeringen 17 miljoner euro till effektivisering av TE-tjänsterna och organisering av periodiska intervjuer med arbetslösa var tredje månad. Detta tilläggsanslag fördelas på anställning av personal till TE-byråerna, inköp av resultatbaserade tjänster som stöder sysselsättningsmöjligheterna och utveckling av informationssystemen. Därtill har ministeriet anvisat 5 miljoner euro som tilläggsanslag för upphandling av intervjurelaterade tjänster.

Målet med de periodiska intervjuer (3 mån intervall) som infördes i början av 2017 är att arbetslösa sysselsätts fortare, att förebygga långtidsarbetslöshet och att lediga platser kan tillsättas snabbt. Intervjuerna ska vara till hjälp i sökandet efter arbete samt förbättra identifieringen av kunskaper och färdigheter samt matchningen av dem mot arbetsgivarnas behov.

Inköpta tjänster kommer att användas i klart större utsträckning som stöd vid genomförandet av intervjuer med arbetssökande och vid utförandet av avtalade tjänster i sysselsättningsplanen. Externa utförare anlitas i första hand resultatbaserat för sysselsättningsriktade tjänster. Tjänster kan även köpas in som stöd vid bedömning av servicebehov och uppgörande av sysselsättningsplaner. Inköp av tjänster bidrar också till utvecklingen av en privat tjänstemarknad och blir en förberedelse inför landskapsreformen.

Regionala försök inom arbetskrafts- och företagservice

Enligt regeringens riktlinjer kommer organiseringsansvaret för den offentliga arbetskraftsservicen att överföras till landskapen i början av 2019 när landskapsreformen träder i kraft.

Reformen innebär att företagstjänsterna och den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen slås ihop till en offentlig tillväxttjänst. Som ett led i förberedelserna inför landskapsmodellen genomförs 2017–2018 regionala försök med målet att skapa en kundorienterad (arbetsökande och arbetsgivare) verksamhetsmodell över förvaltningsområdesgränserna. Nio områden har valts ut för dessa försök. I tre försök används beställar–utförarmodellen på landskapsnivå och i sex försök en modell för produktion av kundorienterade tjänster över flera kommuners område.

Främjande av sysselsättningen bland unga

Den viktigaste ungdomsgarantiåtgärden är att utveckla och utvidga mångsektoriell handledning med låg tröskel. Avsikten är att verksamheten ska permanentas när pilotskedet avslutas 2018. Förutom handledning ansikte mot ansikte utvecklas även nättjänsterna. Näthandledningen blir en del av TE-förvaltningens "arbetsmarknadstorg", dvs. den nationella serviceplattformen för rekrytering. Pilotverksamheten inleds under 2017 och utvidgas under 2018. Näthandledningstjänsten avses vara i fullt bruk före utgången av 2019.

Enligt beslut vid regeringens strategisammanträde 7.11.2016 påbörjades ett tväradministrativt arbete för att minska antalet NEET-unga (som varken arbetar eller studerar). I samarbetet deltar JM, SHM, ANM; IM, FSM och FM, som förbereder åtgärdsförslag vilka man ska avtala om under våren 2017. Just nu kartläggs bl.a. stöd och service för ungdomar, god praxis för att minska avhopp från utbildning samt effektivt och verkningsfullt samarbete på lokal nivå.

Behoven hos olika typer av studerande kommer att beaktas bättre i utvecklingen av utbildningarna och lärarutbildningen. Hobby- och kulturverksamhet, åtgärder för övergångsskeden och stöd för de mest utsatta barnen och ungdomarna förebygger utslagning och utanförskap i fråga om utbildning och arbetsliv. Dessa åtgärder (t.ex. JOPO, tionde klassen, VALMA och TELMA) fortsätter.

Strukturella åtgärder för att minska antalet NEET-unga omfattar bl.a. yrkesutbildningsreformen och förändringarna i antagningen till högskolan, som har införts stegvis sedan 2014.

Tjänsterna för NEET-unga förstärks även med hjälp av uppsökande ungdomsarbete samt genom att erbjuda handlednings-, rådgivnings- och stödtjänster som helheter. Uppsökande ungdomsarbete har som uppgift att nå ut till unga i behov av stöd och hjälpa dem till sådana tjänster och annat stöd som främjar egen utveckling, självständighet och tillträde till utbildning och arbetsmarknaden. Social- och hälsotjänsterna, mentalvårdstjänsterna och rehabiliteringsplatserna för unga förstärks genom lansering av utvecklingsprojekt

som förbättrar funktions- och arbetsförmågan samt möjligheterna till delaktighet för unga som står utanför utbildning och arbetsliv. Inom ungdomsgarantin fokuserar åtgärderna på att främja färdigheter för studier och arbete.

Yrkesutbildning

Målet med yrkesutbildningsreformen är att göra utbildningen mer kompetensbaserad och arbetslivs- och kundorienterad. Överlappningar elimineras genom att yrkesutbildning för unga och för vuxna slås ihop till en helhet. Examenssystemet utvecklas, yrkesinriktade examina diversifieras och deras antal minskas. Examensavläggandet förtydligas genom övergång till ett gemensamt sätt att avlägga examen. Studievägarna planeras individuellt på ett lämpligt sätt för alla studenter i de olika kundgrupperna (individualisering). Antagningen och ansökningstjänsterna förändras så att de motsvarar reformens krav. I fortsättningen kan man söka in på yrkesutbildningar året om. Mer lärande på arbetsplatsen eftersträvas och detta ska kunna ske via utbildningsavtal som inte kräver arbetsavtal eller läroavtalsutbildning.

Reformen skapar ett gemensamt finansieringssystem för alla former av yrkesutbildning (grundläggande yrkesutbildning, yrkesinriktad tilläggsutbildning, läroavtalsutbildning och examensinriktad arbetskraftsutbildning). Styrnings- och finansieringssystemet för yrkesutbildningen fokuserar på resultat, kvalitet och effekt. Genom reformen förnyas och digitaliseras utbildningsanordnarnas processer och inlärningsmiljöer. Reformen avses träda i kraft fr.o.m. 1.1.2018.

I samband med yrkesutbildningsreformen fördelas arbetskraftsutbildningen för arbetslösa och personer som hotas av arbetslöshet från och med 2018 mellan ministerierna så att examensinriktad arbetskraftsutbildning och utbildning i läs- och skrivkunighet för invandrare hör till undervisnings- och kulturministeriet medan ansvaret för kortare arbetskraftsutbildning som ordnas i nära samarbete med företag blir kvar i arbets- och näringsministeriet som s.k. tillväxttjänstutbildning.

En trepartsarbetsgrupp som bildades våren 2017 ska överväga olika modeller för att utvecklar utbildningen av arbetslösa, bl.a. utökning av möjligheterna till studier på eget initiativ med utkomstskydd.

Integration av invandrare

Statsrådet fattade ett principbeslut om statens integrationsprogram 2016–2019 i syfte att främja genomförandet av integrationspolitiken. Programmet har samordnats med regeringens åtgärdsplan för integrationen. I enlighet med åtgärdsplanen och integrationsprogrammet fokuserade integrations- och sysselsättningsåtgärderna under 2016 på att

flyktingarnas inflyttning och integrering i kommunerna kommer igång och att invandrare snabbare kommer i utbildning och arbete.

Integrationsprogrammet och åtgärdsplanen är aktiverade och vissa åtgärder har redan genomförts. Genom ökade anslag till integrationsutbildningen kunde den påbörjas under 2016 i huvudsak utan väsentliga dröjsmål. År 2016 godkändes mer arbetslivsorienterade modeller för integrationsutbildningen som också är yrkesinriktade i ett tidigt skede. Syftet med de nya modellerna är att påskynda vägen till arbetslivet och fortsatta studier, främja komplettering av befintliga kunskaper och öka utbildningens effekt. I enlighet med integrationsprogrammet är målet att fokusera den yrkesinriktade integrationsutbildningen på branscher med störst arbetskraftsbrist. En annan målsättning är att i varje fall en del av invandrarna ska kunna övergå till yrkesutbildning redan efter 6 månaders integrationsutbildning.

För att invandrare snabbare ska komma i arbete genomförs 2016–2019 ett försök med en ny modell för investeringar i sociala effekter (SIB, Social Impact Bond). Målsättningen i projektet är att prova nya sysselsättnings- och utbildningsmodeller som bidrar till att invandrare sysselsätts fortare och till att arbete och studier kan kombineras på ett flexibelt sätt. Målet är att 2 500 invandrare sysselsätts inom fyra månader efter deras start i försöksprojektet.Handledningsansvariga TE-byråer i försöket väljs utifrån var i Finland deltagande arbetsgivare och tjänsteproducenter finns. Hela försöket finansieras av privata investerare. Om SIB-modellen sysselsätter bättre får investerarna avkastning på statens besparingar till följd av att sysselsättningen gått fortare.

Den grundläggande utbildningen för vuxna reformeras. Färdigheterna hos personer som passerat läropliktsåldern stärks genom en ny och enhetlig grundläggande utbildning som ersätter dagens grundläggande utbildning för vuxna och dess inledningsskede, den förberedande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern, utbildningen i läs- och skrivkunnet för personer som också behöver grundläggande utbildning och integrationsutbildningen för den målgrupp som behöver grundläggande utbildning.

I och med reformen föreskrivs en timfördelning också för den grundläggande utbildningens inledningsskede och dess nya läskunnetavschnitt. Dessa avschnitt har utvecklats med tanke på behoven hos invandrare och framförallt unga invandrare. Slutskedet motsvarar i huvudsak innehållet i den övre grundläggande utbildningen för barn förstärkt med stöd- undervisning i inhemska språk och integrationsfrämjande innehåll för behövande.

Befintliga kunskaper identifieras och valideras och den studerande får en individuell studieplan med kurser som behövs för att fylla kunskapsluckorna så att examensbetyg från den grundläggande utbildningen kan erhållas. Grundläggande utbildning för vuxna hand-

lar om att skaffa sig sådana grundkunskaper som krävs för att kunna verka i det finländska samhället och som ger personen likvärdiga möjligheter att utbilda sig för ett yrke och komma in i arbetslivet. Reformen träder i kraft 1.1.2018.

Integrationslagen ses över så att den motsvarar landskapsreformen. I och med reformen får landskapen en central roll i att främja integrationen av invandrare och beakta regionala behov t.ex. i ordnandet av integrationsutbildning.

3.3 Konkurrens

Rekommendation 3: Fortsätt vidta åtgärder för att öka konkurrensen inom tjänstesektorn inklusive detaljhanden. Främja företagande och investeringar bl.a. genom att minska den administrativa och regleringsmässiga bördan så att produktionen med högt mervärde växer.

Flexibilisering/partiell avreglering i fråga om stora detaljhandelsenheter

Enligt bilaga 4 till regeringsprogrammet "frångås klassificeringen av affärers art i planläggningen" och "bestämmelserna om stora enheter lättas upp inom de områden som är avsedda för centrumfunktioner". Beredningen för revidering av markanvändnings- och bygglagen enligt regeringens detaljhandelsavreglering integrerades med arbetet i miljöministeriets arbetsgrupp för smidigare planläggning och byggnadstillstånd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen (RP 251/2016) blev färdig i höstas och lagändringarna avses träda i kraft våren 2017.

Syftet med ändringarna är att minska regleringen i anslutning till planläggning och byggande, att öka möjligheterna när det gäller byggande samt att främja näringslivets verksamhetsbetingelser och utvecklingen av en effektiv konkurrens. Förslagets centrala förändringar gäller reglering av stora detaljhandelsenheter, utspritt byggande, detaljplanläggning samt närings-, trafik- och miljöcentralernas roll. Det föreslås att gränsen för storleken på stora detaljhandelsenheter höjs från 2 000 till 4 000 kvadratmeter våningsyta och att skyldigheten att ange maximidimensioneringen av stora detaljhandelsenheter i landskapsplanen slopas liksom skyldigheten att beakta enhetens art när en stor detaljhandelsenhet förläggs någon annanstans än till ett centrumområde. Den preciserande bestämmelsen i 71 e § i markanvändnings- och bygglagen om detaljplanebestämmelser gällande en detaljhandelsaffärs art och storlek föreslås bli upphävd.

De föreslagna ändringarna minskar betydligt den särskilda styrningen av vart detaljhandeln får förläggas. Enligt en utredning på uppdrag av miljöministeriet skulle en höjning av storleksgränsen för stora enheter till 4 000 kvadratmeter våningsyta innebära att under en tredjedel av de nuvarande stora enheterna som granskades och cirka 4 procent av dagligvarubutikerna skulle omfattas av den särskilda styrningen av affärernas placering. Därmed blir avregleringen mycket betydande.

De avregleringar som gäller stora detaljhandelsenheter har betydande ekonomiska konsekvenser. Förslaget ökar förutsättningarna för konkurrens inom handeln och möjligheterna för aktörerna inom handeln att utveckla sina tjänster. Förslaget beräknas öka aktiviteten inom handeln och stärka livskraften i ett vidare perspektiv, vilket beräknas indirekt stärka de offentliga finansernas hållbarhet.

Förslaget beräknas främja utvecklingen av en fungerande konkurrens genom att man ökar möjligheterna för nya aktörer att komma in i branschen, i synnerhet när det gäller dagligvaruhandeln. Förslaget ökar konkurrensförutsättningarna genom att förbättra möjligheterna för handeln att etablera sig utanför centrumområdena. Det blir också lättare att utvidga de nuvarande affärerna inom detaljhandeln. Förslagets eventuella negativa konsekvenser riktas sannolikt till små marknadsområden, där möjligheterna till inträde i branschen kan försvagas om marknaden till exempel inte räcker till för nya aktörer när de nuvarande affärerna inom detaljhandeln utvidgas.

Förslaget ökar möjligheterna för aktörerna inom handeln att utveckla sin verksamhet och sina tjänster utifrån affärsmässiga principer och kundernas behov. Höjningen av storleksgränsen för stora enheter från 2 000 till 4 000 kvadratmeter våningsyta stöder en utvidgning av urvalet och förbättrar detaljhandelns möjligheter att öka kostnadseffektiviteten. Förslaget stöder även utvecklandet och introducerandet av nya koncept för handeln på marknaden.

Det uppskattas att den minskade regleringen av stora detaljhandelsenheter och liberaliseringen av bestämmelserna om handelns öppettider tillsammans försvagar konkurrensmöjligheterna för framför allt små närbutiker med en försäljningsyta på under 500 kvadratmeter våningsyta och små supermarketer. Antalet affärer inom dagligvaruhandeln har sjunkit, och små affärers andel av alla affärer har minskat. Den föreslagna ändringen tillsammans med liberaliseringen av bestämmelserna om handelns öppettider bedöms förstärka denna utveckling.

Lagen om transporttjänster

Regleringen av transportmarknaden samlas i en enhetlig lag om transporttjänster. Målet är att främja uppkomsten av nya servicemodeller och därigenom svara ännu bättre på användarnas behov. Lagen bidrar till att transportsystemet ses som en helhet, underlättar tillträdet till marknaden och förbättrar interoperabiliteten mellan systemets olika delar.

Projektet är ett led i genomförandet av regeringens spetsprojekt för att skapa en digital tillväxtmiljö och för smidigare reglering, som också förbättrar aktörernas konkurrenskraft. Projektet genomförs i tre steg. Lagförslaget i det första steget lämnades till riksdagen 22.9.2016. Kommunikationsutskottet lämnade sitt betänkande om förslaget 24.3.2017. Lagen avses träda i kraft stegvis så att förslagen om öppna data samt biljett- och betal-systemens interoperabilitet träder i kraft 1.1.2018 och lagförslaget i övrigt 1.7.2018.

I första steget samlas bestämmelserna om yrkesmässig person- och godstrafik på väg. Dessutom förutsätts digitalisering av tjänster inom väg- och spårtrafik. Bestämmelserna är i möjligaste mån teknikneutrala för att stödja nya innovationer. Regelverket harmoniseras och aktörernas administrativa börda lättas. I konkurrenshänseende kan avvecklingen av taxitrafikens kvotsystem ses som ett betydande öppnande. Digitaliseringen beaktas genom kravet att de väsentliga uppgifterna i aktörernas transporttjänster ska vara digitala, öppna och kompatibla. Det finns också bestämmelser om förbättring av biljett- och betal-systemens interoperabilitet. Målet är att främja uppkomsten av nya servicemodeller och svara ännu bättre på användarnas behov samt underlätta inträde på marknaden.

Hösten 2016 inleddes det andra steget i projektet som omfattar regleringen av transporttjänster och register inom luftfart, sjöfart och spårtrafik. Avregleringen fokuserar särskilt på yrkeskompetenserna inom trafiken. I andra steget förbättras de centrala förutsättningarna för digitalisering av transporttjänster och effektivare utnyttjande av informationen. Detta ska genomföras via behövlig harmonisering och förändring av reglering som gäller användning och utlämning av uppgifter om transporttjänster. I projektet föreslås en heltäckande översyn av regelverket för register inom transporter. Registerreformens viktigaste mål är att underlätta och öka den stora datamassans tillgänglighet och användbarhet. Nya applikationer och tjänster som följer av ändringsförslagen ska möjliggöra och påverka framväxten och utvecklingen av nya transportsätt för konsumenter och andra aktörer samt framväxten av en allmän digital servicekultur. De föreslagna ändringarna förbättrar konsumenternas tillgång till tjänster som motsvarar de individuella behoven. Avsikten är att lagförslaget i det andra steget ska lämnas till riksdagen sommaren 2017.

I det tredje steget säkerställs att målen för transportsystemet och tillhörande digitala tjänster har beaktats heltäckande. Projektstegen och tidsplanen revideras vid behov.

Konkurrensfrämjande förändringar i övrigt

En diversifiering av finansieringssystemet eftersträvas i syfte att stödja tillväxt, sysselsättning och företagande. Utvecklingsarbete för alternativa finansieringskanaler har utförts som en del av regeringens spetsprojekt. En ny lag om gräsrotsfinansiering trädde i kraft i september 2016. Lagen främjar användning av alternativa finansieringskällor som kompletterar bank- och kapitalinvesteringsverksamhet och förbättrar framförallt SMF-företagens tillgång till finansiering.

I syfte att utveckla obligationsmarknaden har FM utifrån ett brett arbete i arbetsgrupper tagit fram ett lagstiftningsförslag om representanter för obligationsinnehavare. Här avses en näringsidkare som förbundet sig att representera obligationsinnehavare (investerare) gentemot emittenten och bevaka investerarnas intressen. Denna modell minskar transaktionskostnaderna och förbättrar investerarnas möjligheter att få information om emittenten och läget för investeringen. Modellen förbättrar också kontakten mellan emittenten och innehavarna samt påskyndar viktiga beslut vid eventuella problem för emittenten. Reformen ökar rättssäkerheten på obligationsmarknaden. Regeringen avser lämna en proposition om detta under vårsessionen 2017.

Postlagstiftningen reformeras och den första fasens ändringsförslag trädde i kraft sommaren 2016. Då slopade man de postkoncessioner som har beviljats av statsrådet och övergick till en anmälningspliktig postverksamhet. Den andra fasens ändringsförslag lämnades till riksdagen 26.1.2017. Förslaget anknyter till regeringsprogrammets digitaliserings- och normavvecklingsmål. Enligt förslaget tillåts exempelvis tredagarsutdelning i tötorter och lägre kvalitetsnormer för brev inom samhällsomfattande posttjänster. Genom förslaget förändras bl.a. regleringen av samhällsomfattande tjänster, föråldrade normer och normer som försvårar affärsverksamheten avvecklas och nya tjänster och nyföretagande möjliggörs. Det föreslås också ändringar i prissättningen av adressregisterdata som märkbart skulle främja konkurrensen på postmarknaden. Avsikten är att förslaget i huvudsak ska träda i kraft sommaren 2017.

Med översynen av alkohollagstiftningen eftersträvas både en minskning av alkoholskadorna och en förbättring av näringslivets verksamhetsförutsättningar. Via projektet genomförs också ett av regeringens spetsprojekt för normavveckling. Översynen av alkohollagstiftningen var på remiss fram till mitten av januari 2017 och avsikten är att regeringens proposition ska kunna lämnas till riksdagen under våren 2017.

4 Framsteg i att nå nationella mål enligt Europa 2020-strategin

I tabell 1 listas mål enligt EU2020-strategin, Finlands läge 2015 och det strategiska målet för 2020. Varje mål går igenom separat i avsnitten.

Tabell 1. EU:s målsättningar och de nationella målen enligt Europa 2020-strategin

	EU:s allmänna mål	Finland år 2015	Finland år 2020
Sysselsättningsgrad (20 – 64 -åringar)	75 %	72,6 %	78 %
FoU-utgifter/BNP	3 %	2,90 %	målnivå 4 %
Klimat:			
Växthusgasutsläpp (utanför utsläppshandeln)	-10 % av nivån 2005	30,0 ¹⁾	28,4 ²⁾ milj. ton CO ₂ ekvivalenter -16 % från nivån 2005
- andel förnybar energi	20 %	39,3 %	38 %
- energieffektivitet (slutförbrukning)	-20 %	289 TWh ⁴⁾	310 TWh
Utbildning:			
- befolkning i åldern 30–34 år som har högre utbildning	40 %	45,5 % ²⁾	42 %
- unga som hoppat av skolan i förtid	10 %	9,2 % ³⁾	8 %
Människor som lever eller riskerar att leva i fattigdom eller utanförskap	20 miljoner färre	896 000	770 000

¹⁾ Finlands mål år 2015 för sektorn utanför utsläppshandeln är 30,8 miljoner ton CO₂ ekvivalenter. År 2015 var sektorns utsläpp 0,8 miljoner ton CO₂ ekvivalenter lägre än målet. Källa: Beslut (2013/162/EU; 2013/634/EU); Statistikcentralen 2016 (förhandsuppgifter om år 2015).

²⁾ Siffran baseras på Statistikcentralens arbetskraftsundersökning. I de Europa 2020-indikatorer som Eurostat publicerat var motsvarande andel år 2013 över 45,1 procent.

³⁾ Unga i åldern 18–24 år som avbrutit skolgången tidigt och saknar examen efter grundnivån och som inte ägnar sig åt studier som leder till examen. Procentandelen har beräknats på befolkningen i samma ålder med hjälp av examensregister och studerande ^{filer}. Uppgifterna avviker från de siffror som Eurostat publicerat och som baseras på arbetskraftsundersökningen.

⁴⁾ Källa: Eurostat <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares>

4.1 Sysselsättningsmålet

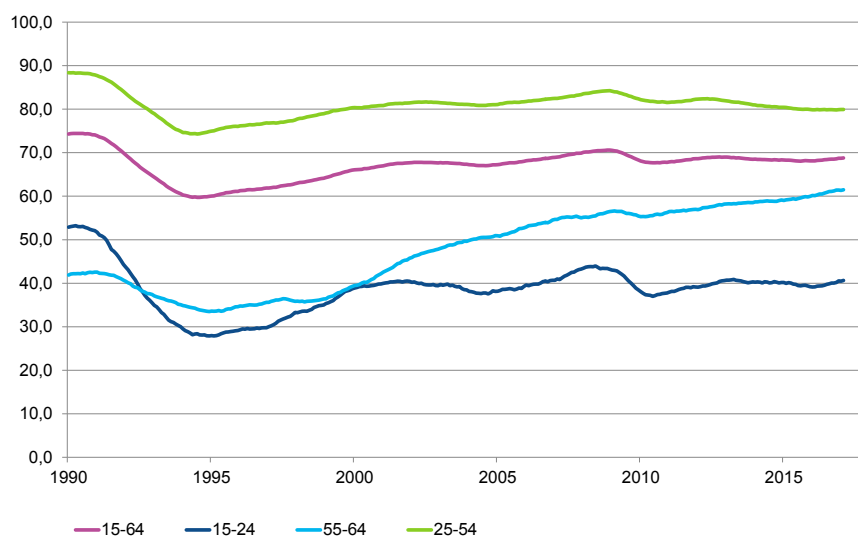
Finlands graderade sysselsättningsmål på EU-nivå är 78 % i åldersgruppen 20–64 år. År 2016 var siffran 73,1 % (män 74,6 % och kvinnor 71,7 %).

Arbetslöshetssituationen i Finland förbättras och sysselsättningsgraden ökar. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning Finlands arbetslösheten för 15–74-åringar var i snitt 8,8 procent i år 2016 och år 2015 9,4 procent. År 2016 var sysselsättningsgraden för 15–64-åringar 68,7 procent och år 2015 68,1 procent.

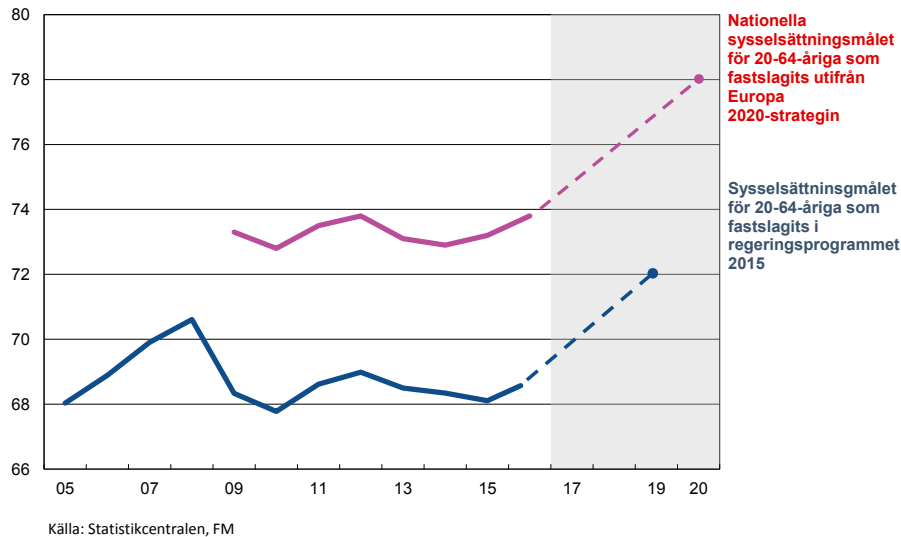
För att uppnå sysselsättningsmålet krävs det en klart snabbare tillväxt än i dagsläget. Sysselsättningen ökar inom alla huvudsektorer. Ökningen är kraftigast inom byggsektorn men sysselsättningen har också vänt inom industrin. Växande industriproduktion ger inte nödvändigtvis någon stor direkt sysselsättningsverkan i just industrin eftersom produktionen också kan växa via produktivitetsförbättringar. Återhämtningen inom industrin är dock mycket viktig för sysselsättningen eftersom sysselsättningsläget inom framförallt tjänstesektorn förbättras via industrins bruk av mellanprodukter. Sysselsättningen ökar nu också inom tjänster men ganska långsamt.

Arbetslösheten är strukturellt mer problematisk – andelen långtidsarbetslösa och s.k. svårsysselsatta har ökat. Andelen långtidsarbetslösa bland arbetslösa arbets sökande har aldrig varit så hög som nu, vilket försämrar matchningen på arbetsmarknaden, tillgången på arbetskraft och arbetsmarknadens funktion, och kan bli en faktor som bromsar den ekonomiska tillväxten. I kapitel 3 beskrivs åtgärder som regeringen har vidtagit för att öka sysselsättningen.

Diagram 1. Sysselsättningsgrad per åldersgrupp, 12 mån rullande mv

Sources: Statistics Finland

Diagram 2. Sysselsättningsgrad (20–62-åringar), 78 % år 2020

4.2 Forsknings- och utvecklingsmålet

Forsknings- och innovationspolitiken har som mål en förbättring av forskningsverksamhetens kvalitet och effekt, strukturell och verksamhetsmässig förnyelse av offentlig forskningsverksamhet och diversifiering av näringsstrukturen.

Enligt Statistikcentralen var Finlands FoU-intensitet 2,9 procent år 2015 och blir uppskattningsvis 2,8 procent år 2016. Intensiteten av statens forskningsfinansiering blir uppskattningsvis 0,82 procent år 2017 jämfört med 0,96 procent år 2015 och 0,90 procent år 2016.

Av regeringens 26 spetsprojekt har omkring 10 en närmare koppling till forsknings- och innovationspolitiken. Här är det viktigaste spetsprojektet förstärkt samarbete mellan högskolorna och näringslivet för att dra nytta av och kommersialisera innovationer. Jämte detta är ambitionen att skapa internationellt konkurrenskraftiga kunskapscentra och ekosystem som stöder forskningsinfrastrukturer och utvecklingsmiljöer inom cleantech, bioekonomi och andra fokusområden i regeringsprogrammet. Den öppna åtkomsten till offentliga informationsmängder samt forskningsdata, -metoder och -resultat förbättras.

Det statsministerledda forsknings- och innovationsrådet tillsattes i förnyad form våren 2016. Rådet har påbörjat ett visionsarbete där man genomlyser samhällets politikområden ur ett forsknings- och innovationsperspektiv för att Finland ska kunna tillhandahålla offentliga tjänster och stimulera utvecklingen av näringslivet även framöver.

Finlands nationella mål och åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet antogs i maj 2016. De nationella åtgärderna överensstämmer med prioriteringarna och åtgärderna i färdplanen för Europa.

Tekes påskyndar företagets tillväxt på den globala marknaden genom att kombinera många och delvis nya finansieringstjänster till ett nytt internationaliseringspaket. Försöket med innovationssedlar för SMF-företag uppmuntrar till att köpa experttjänster inom forskning och innovation från företag, högskolor och forskningsinstitutioner. Målet är att öka gruppen av företag som använder kunskapsintensiva tjänster i utvecklingen av sin konkurrenskraft, stärka utvecklingen av en inhemsk tjänstemarknad och uppmuntra SMF-företag att påbörja egen forsknings- och innovationsverksamhet.

Tekes nuvarande och nya instrument för att utnyttja forskning inriktas mer än hittills på kommersialisering av forskningsresultat samt på att lösa samhällsutmaningar. Av finansieringen för spetsprojekt riktas 59 miljoner euro till Tekes och 30 miljoner euro till Finlands Akademi för ovan nämnda åtgärder (för 2016–2018). Nyttjandet av forskning beaktas bättre även i övrig offentlig FoU-finansiering.

I syfte att tillgodose beslutsfattarnas behov av kunskap ger rådet för strategisk forskning i anslutning till Finlands Akademi stöd till forskning som söker svar på samhällsutmaningar och bidrar till förnyelse av den offentliga sektorn, näringslivet och arbetslivet.

Under 2016 förhandlade undervisnings- och kulturministeriet med högskolorna om perioden 2017–2020. I förhandlingarna avtalade man om gemensamma mål för högskoleväsendet, högskolespecifika åtgärder, forskningens eller verksamhetens styrkor, examensmål och anslag. Inom de högskolespecifika åtgärderna avtalade man om insatser som främjar högskolornas strategier och statsrådets riktlinjer för spetsprojekten samt om formerna för arbetsfördelningen och samarbetet. Finansieringsmodellerna för universitet och yrkes-högskolor förändrades våren 2016 med målet att förbättra verksamhetens kvalitet, effekt och produktivitet.

Förutsättningarna för ny, kunskapsbaserad affärsverksamhet förbättras genom att man bygger tillväxtmiljöer för digital affärsverksamhet samt innovations- och utvecklingsplattformar och genom att utnyttja öppen kunskap. Målet är också att styra 5 procent av offentliga upphandlingar till upphandlingar som uppmuntrar FoU-verksamhet. Näringslivets diversifiering och företagandet stärks genom att offentlig tilläggsfinansiering kanaliseras till kapitalmarknaden.

4.3 Klimat- och energimålet

Regeringens mål är att EU:s 2020-mål för Finland ska uppnås redan under valperioden. Andelen förnybar energi i den slutliga förbrukningen har ökat i snabb takt och minimimålet på 38 procent för 2020 överträffades första gången redan 2014.

Utsläppshandelssystemet säkerställer att utsläppshandelssektorn uppnår de utsläppsminskingsmål för växthusgaser som EU fastställt för den (inom EU -21 % fram till 2020 i jämförelse med 2005). Medlemsländerna ansvarar för minskning av utsläppen utanför utsläppshandeln. Finlands åtagande är att minska utsläppen utanför utsläppshandeln med 16 procent fram till 2020 i jämförelse med 2005 års nivå. Enligt Statistikcentralens preliminära uppgifter (7.12.2016) sjönk utsläppen utanför utsläppshandeln (bl.a. användning av bränsle för uppvärmning av byggnader, transporter exkl. flygtrafik, jordbruk, avfallshantering och användning av F-gaser) med cirka 1 procent 2015 jämfört med föregående år och understeg EU:s utsläppskvot med 0,8 miljoner ton, vilket också uppfyllde delmålet för utsläppsminskningarna i enlighet med EU-lagstiftningen.

EU har fastställt ett mål för klimat- och energipolitiken som innebär att växthusgasutsläppen ska minska med minst 40 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Inom utsläppshandelssektorn är målet en minskning med 43 procent och utanför den, inom den s.k. ansvarsfördelningssektorn (transporter, uppvärmning av byggnader, jordbruk, avfallshantering och industriella gaser), är målet 30 procent jämfört med 2005 års nivå. Enligt kommissionens förslag till förordning ska Finland minska utsläppen med 39 procent inom ansvarsfördelningssektorn.

Finlands växthusgasutsläpp har haft en fallande trend sedan 2004. År 2015 minskade de totala utsläppen med 6 procent från föregående år och med 1 procent utanför utsläppshandeln. De sektorsvisa utsläppsförändringarna var följande: energi -8 %, avfall -3 %, industriella processer och produktanvändning +2 %. Jordbrukets utsläpp låg kvar på fjolårsnivån.

Finland överträffade sitt 2020-mål (38 %) för förnybar energi år 2015 (39,3 %). EU:s åtagande inom transportsektorn är 10 % förnybar energi (inkl. s.k. dubbelräkning), men Finland har på nationell nivå beslutat om ett högre mål, 20 %, för 2020. Den ålagda skyldigheten för drivmedelsförsäljare att distribuera biodrivmedel säkerställer att detta mål uppnås. Finland hade 2015 en osedvanligt hög andel förnybar energi inom transporter, 24,45 %. År 2015 var andelen förnybar energi i den slutliga förbrukningen 39,3 % (Eurostat, beräknat enligt energidirektivet).

I programmet för statsminister Sipiläs regering anges som mål att andelen förnybar energi ska överstiga 50 procent av den slutliga förbrukningen, att självförsörjningsgraden ska

överstiga 55 procent, att användningen av kol slopas i energiproduktionen, att den inhemska användningen av importerad olja halveras och att andelen förnybara drivmedel inom transporter höjs till 40 procent. Allt detta fram till 2030. Dessutom är målet att Finland uppnår klimatmålen för 2020 redan under regeringsperioden och att beskattningen ska främja utsläppsnåla energikällor.

I enlighet med energieffektivitetsdirektivets (EED) krav har regeringen satt som mål att hejda ökningen av den slutliga energiförbrukningen genom att förbättra energieffektiviteten så att förbrukningen år 2020 är högst 310 TWh (26,7 Mtoe). För att genomföra energieffektivitetsdirektivet har man utarbetat en energieffektivitetslag. Det har också tagits fram en långsiktig strategi för att förbättra byggnaders energieffektivitet och en energisparplan för den statliga centralförvaltningens byggnader. En central del i Finlands energieffektivitetsarbete är energieffektivitetsavtalen mellan staten och olika branscher (industrin, tjänstesektorn, kommunerna etc.). Den första avtalsperioden var 2008–2016 och i slutet av år 2016 slöts nya avtal för perioden 2017–2025.

I januari 2017 lämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om *nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030*¹. Den slår fast åtgärder genom vilka Finland ska uppnå regeringsprogrammets och EU:s mål för 2030 och konsekvent närma sig en minskning av växthusgasutsläppen med 80–95 procent fram till 2050,

Följande åtgärder och mål slås fast i den nationella energi- och klimatstrategin:

- Finland avstår, med några undantag, från användningen av stenkol för energjämdamål.
- Andelen biodrivmedel höjs till 30 procent och det införs en skyldighet att blanda flytande biobränsle in i den lätta brännolja som används i arbetsmaskiner och vid uppvärmningen, så att andelen biobränsle är 10 procent.
- Målet är att det ska finnas minst 250 000 eldrivna och 50 000 gasdrivna bilar.
- Elmarknaden utvecklas på den regionala och den europeiska nivån.
- Flexibiliteten i efterfrågan på och utbudet av el ökas liksom energieffektiviteten på systemnivå. Ökande uppmärksamhet fästs vid aktiveringen av konsumenter och små företag för att dessa ska vidta energieffektivitetsåtgärder.
- Med tanke på åren 2018–2020 förbereds teknikneutrala anbudsförfaranden som utgör grunden för beviljande av stöd för kostnadseffektiv ny elproduktion som baserar sig på förnybar energi.
- Användningen av förnybar energi ska öka så att den på 2020-talet utgör över 50 procent av den slutliga energiförbrukningen.

¹ Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030, Arbets- och näringsministeriets publikationer, Energi, 4/2017

- Åtgärderna för att öka andelen förnybar energi och energieffektiviteten höjer självförsörjningsgraden i fråga om energi till 55 procent av den slutliga energiförbrukningen i slutet av 2020-talet.
- Andelen förnybar energi inom transportsektorn överträffar klart regeringsprogrammets mål.
- Användningen av importerad olja för inhemskt bruk halveras enligt målet.

Inom den sektor som står utanför utsläppshandeln (ansvarsfördelningssektorn) genomförs åtgärder för utsläppsminskning enligt den medellånga klimatpolitiska planen i syfte att uppnå utsläppsminskningensmålet för 2030. Planen har beretts jämsides med klimat- och energistrategin.

En nationell klimatpanel tillsattes i början av 2016 för en fyrsårsperiod som löper ut i slutet av 2019. Klimatpanelens verksamhet främjar dialogen mellan vetenskap och politik samt stärker den breda kunskapsbasen för beredning av klimatpolitiken.

4.4 Utbildningsmålet

Finland uppfyller EU:s allmänna mål när det gäller de båda utbildningsmålen. Här är ambitionen att utveckla utbildningen utifrån nationella utgångspunkter.

Högskoleutbildning

Målet är att 42 % av åldersgruppen 30–34 år ska ha avlagt högskoleexamen. År 2015 var andelen 45,5 % och år 2016 (preliminärt) 45,6 %.

Högskolornas antagningsförfaranden förändras så att de stöder övergången från utbildning på andra stadiet. Befintliga examensbevis ska utnyttjas mer i högskolornas antagning med målet att minska antalet separata inträdesprov. Samarbetet mellan det andra stadiet och högskolorna förtätas så att övergången till högskolestudier sker fortare. Satsningar på flexibla studievägar, validering av befintliga kunskaper och digitala inlärningsmiljöer ska underlätta slutförandet av studierna och förbättra möjligheterna att kombinera arbete och studier. Undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna avtalade om dessa mål som påskyndar övergången till arbetslivet vid de förhandlingar som under 2016 fördes om avtalsperioden 2017–2020. Målen stöds genom riktade medel från högskolornas strategifinansiering. Regeringen har beslutat om tilläggsanslag för utveckling av högskoleutbildningen 2017 och 2018. Dessa medel ska användas till att öka högskolornas samarbete med avseende på digitalisering, utveckling av undervisningen och fokusering på studerande.

Unga som hoppat av skolan i förtid

Andelen 18–24-åringar som hoppat av skolan i förtid var år 2016 8,7 % (9,2 % år 2015). Tidiga avhopp är vanligare bland män än bland kvinnor (9,9 % mot 7,5 %).

Nya grundskolan är ett program som förnyar grundskolan in på 2020-talet. Målet är Finland som föregångsland i modernt och inspirerande lärande. Reformen består av tre delar: ny pedagogik, nya inlärningsmiljöer och digitalisering av utbildningen. Förändringarna har som mål att förbättra utbildningsresultaten, möta framtida kunskapsbehov, förnya pedagogiken via försök och göra lärandet inspirerande genom hela livet.

Som ett led i utvecklingen av den nya grundskolan ska grund-, introduktions- och påbyggnadsutbildningen av lärare förnyas. Införandet av digitala material och nya inlärningsmiljöer påskyndas genom digitalpedagogisk påbyggnadsutbildning. Lärare ges möjlighet till kompetensbaserad påbyggnadsutbildning. Forumet för lärarutbildning har tagit fram ett utvecklingsprogram för lärarutbildningen via ett brett intressentsamarbete.

4.5 Fattigdomsbekämpning

I juni 2010 enades Europeiska rådet om tre indikatorer för bedömning av hur många som riskerar fattigdom och utanförskap: relativ fattigdomsrisk, materiell brist och undersysselsättning i hushållet. Då man tar i beaktande samtliga indikatorer som fastslagits av Europeiska rådet berör risken för fattigdom eller utanförskap cirka 896 000 personer i Finland. Låginkomsthushållen omfattar cirka 634 000 personer (föregående år 674 000), undersysselsatta cirka 439 000 personer (föregående år cirka 416 000) och hushållen som lider av materiell brist cirka 120 000 personer. I Finland omfattar låginkomsttagarna även studerande, vars låga inkomster är tillfälliga.

Under uppföljningstiden har antalet låginkomsttagare och personer som lider av materiell brist minskat medan antalet personer i undersysselsatta hushåll har ökat. År 2015 hade Finland cirka 411 400 långvariga låginkomsttagare, vilket utgjorde 7,7 procent av befolkningen. Antalet har varit sjunkande sedan 2011. Det finns dock klart fler långvariga låginkomsttagare än i början av 2000-talet.

I början av 2017 överfördes beviljandet och utbetalningen av grundläggande utkomststöd från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Genom förändringen eftersträvas att alla som söker grundläggande utkomststöd behandlas så likvärdigt som möjligt. Utvärderingen av överföringens konsekvenser kommer att utnyttjas i vidareutvecklingen av utkomststödet.

Äldre långtidsarbetslösa i en särskilt utsatt ställning på arbetsmarknaden har rätt till pensionsunderstöd fr.o.m. 1.6.2017. Understödet kan sökas av personer över 60 år som nästan utan avbrott varit arbetslösa i fem år. Beloppet motsvarar full garantipension eller 760,26 euro i månaden enligt 2017 års nivå. Om man beaktar hur förändringen påverkar bostadsbidraget och beskattningen ökar nettointkomsten för en genomsnittlig stötagare med cirka 200 euro i månaden. Man kan få pensionsunderstöd fram till åldern för ålderspension enligt folkpensionslagen, dvs. 65 år. Uppskattningsvis kommer cirka 5 300 personer i månaden att få pensionsunderstöd år 2017.

Som ett led i anpassningen av de offentliga utgifterna sänktes folkpensionsindexet med 0,85 % jämfört med 2016 års nivå. Förändringen påverkar folk- och garantipensionerna samt övriga förmåner som är bundna till folkpensionsindexet, bl.a. handikappförmåner, grunddagpenning i utkomstskyddet för arbetslösa, arbetsmarknadsstöd och barnförhöjning. Förhöjningen av barnbidraget för ensamförsörjare ligger kvar på 2016 års nivå men i övrigt sänktes barnbidragen med 0,91 procent. Utkomststödets grunddel höjdes med 0,4 procent år 2017 i en normal indexjustering.

Minimibeloppet i rehabiliteringspenningen för unga och för personer i FPA:s yrkesinriktade rehabilitering höjdes till garantipensionsnivån fr.o.m. 1.1.2017. Ändringen främjar sysselsättningen av partiellt arbetsföra och tryggar rehabiliteringen.

För att bromsa utgiftsökningen i det allmänna bostadsbidraget har de högsta godtagbara boendekostnaderna i bostadsbidraget inte höjts åren 2015–2017. Studerande omfattas av det allmänna bostadsbidraget fr.o.m. 1.8.2017. Detta innebär att bostadsbidraget går till färre studerande än i dag och till dem som har stora bostadskostnader i förhållande till inkomsten. Efter förändringen behandlas studerande och andra låginkomsttagare likvärdigt i fråga om bostadsbidrag.

Basinkomstförsöket inleddes 1.1.2017. I försöket får 2 000 arbetslösa i åldern 25–58 år en basinkomst på 560 euro i månaden utan villkor eller behovsprövning. Försöket pågår i 2 år. Syftet med försöksverksamheten är att undersöka hur man kan förändra trygghetssystemet så att det motiverar till arbete och beaktar arbetslivets förändring på ett bättre sätt. Samtidigt eftersträvas en förenkling av förmånssystemet. Regeringen har beställt en utredning om inkluderande social trygghet som publicerades i februari 2017. Eventuella fortsatta åtgärder övervägs under våren. I forskargruppens rapport granskas hur dagens trygghetssystem, framförallt utkomstskyddet för arbetslösa och vuxensocialarbetet, skulle kunna användas bredare för att utveckla arbetslösas kompetens, förebygga utslagning från arbetsmarknaden och sänka sysselsättningströskeln.

5 Eu-fonder

Partnerskapsavtalet utgör ett gemensamt ramdokument som samlar åtgärder, resultat och anpassningar för alla Europas struktur- och investeringsfonder (ESI). Det har upprättats baserat på de strategiska mål och viktigaste utmaningar som anges i Europa 2020-strategin, dess nationella åtgärdsprogram och rådets landsspecifika rekommendationer. Partnerskapsavtalet godkändes i oktober 2014. Det beaktar landsspecifika rekommendationer från rådet i samband med planeringsterminen 2014 när det gäller följande utmaningar: breddning av forsknings- och innovationsbasen, svagare konkurrenskraft hos företag i glest befolkade områden och minskad service, arbetslösheten (speciellt unga, äldre och långtidsarbetslösa) förändrade kunskapsbehov och flexibla övergångar mellan utbildning och arbete, utslagning från arbetslivet, ökande välfärds- och hälsoskillnader samt växande ojämlikhet.

Vissa av de landsspecifika rekommendationerna till Finland år 2016 avser verksamhet som även kan få stöd från ERI-fonderna. Här kan man t.ex. stödja aktiva arbetsmarknadsåtgärder, även för personer med invandrarbakgrund samt vidta åtgärder för att minska regionala och kompetensrelaterade matchningsproblem i utbud och efterfrågan. Med hjälp av fonderna kan man också främja företagande och investeringar. Totalt har uppskattningsvis drygt 70 % av ERUF-finansieringen och ca 80 % av ESF-finansieringen riktats till projekt som har direkt anknytning till de landsspecifika rekommendationerna. ESI-fonderna omfattar även Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (landsbyggsfonden) och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). De står dock för en mindre del i hanteringen av de landsspecifika rekommendationerna.

Finland började 2016 genomföra EU:s SMF-initiativ med ett borgensprogram på 40 miljoner euro, varav hälften finansieras från ERUF. Målet är att i enlighet med EU2020-strategin förbättra SMF-företagens konkurrenskraft och kapacitet att satsa på tillväxt på internationella marknader och delta i innovationsprocesser.

6 Institutionella frågor och intressegruppers delaktighet

6.1 Beredning av nationella reformprogrammet och intressenters delaktighet

Den finländska grundlagen innehåller bestämmelser om den nationella beredningen av beslut som fattas av EU. Regeringen ansvarar enligt bestämmelserna för den nationella beredningen av EU-ärenden och beslutar om Finlands åtgärder.

EU-ärenden bereds vid behöriga ministerier, vid behov i samarbete mellan olika ministerier, och koordineras genom samordningssystemet för EU-ärenden, dvs. sektionerna inom kommittén för EU-ärenden, samt vid behov av EU-ministerutskottet.

Riksdagen har med stöd av grundlagen omfattande rättigheter att få information om EU-ärenden. Syftet med bestämmelserna är att garantera riksdagens möjlighet att påverka innehållet i beslut som fattas av EU. Riksdagen deltar i utformandet av de nationella ställningstagandena under hela berednings- och förhandlingsprocessen i EU. Riksdagens åsikter utgör utgångsläget för regeringens agerande i EU.

Riksdagen har deltagit i beredningen inom olika rådsuppställningar och Europeiska rådet både när det gäller kommissionens tillväxtutredning 2016 och den europeiska planeringsterminen. Det nationella Europa 2020-reformprogrammet presenteras för riksdagen. I samband med EU-förfaranden presenteras programmet även för arbetsmarknadsorganisationerna.

Finlands nationella reformprogram har varit på remiss i EU1-sektionen (Koordinering av ekonomisk politik och internationella finansieringsfrågor) 11.4.2017. Representerade i EU1-sektionen är olika förvaltningsområden, arbetsmarknadsorganisationer, Finlands Bank och centrala forskningsinstitutioner.

Föredragning av nationella reformprogrammet har skett i EU-ministerutskottet 21.4. och vid statsrådets allmänna sammanträde 27.4.

Riksdagen har informerats om färdigställandet av nationella reformprogrammet via E-brev 27.4.

6.2 Intressenters delaktighet i beredningen av centrala förnyelseprojekt

Kvaliteten på beredningen av finländsk lagstiftning och samrådet med bl.a. intressenter har bedömts ganska heltäckande (se SRV:s utredning 3/2013). I Finland har traditionellt olika instanser hörts brett i ett skede då lagberedningen redan producerat ett lagförslag. Kritik har kommit om att utlåtanden som gäller långt färdigställda lagförslag ofta saknat verkan. Det sedermera inrättade rådet för bedömning av lagstiftningen har till viss del avhjälpt denna brist. Utredningar har dock pekat på att intressenters delaktighet varit en utmaning för Finland i det skede då lagförslag bereds. Man har reagerat på detta utifrån responsen och sakkunskapen hos olika intressenter utnyttjas brett i beredningen av stora reformer. Typiskt är det främst budgetlagar beredda i snabb takt och ärenden av hemlig natur som bereds i en mindre grupp av experter.

SHM och FM har en gemensam tjänstemannastyrgrupp och en projektgrupp som bereder vårdreformen och regionförvaltningsreformen. Gruppernas uppgift är att bereda och genomföra vårdreformen jämte finansieringslösningar och inrättandet av landskap i anknytning till detta. Under projektgruppen verkar grupper som bereder olika sakområden. Dessa har bl.a. berett områdesindelningen, lagen om ordnande och införande, landskapslagen och finansieringsbestämmelserna. Projektet har också en parlamentarisk uppföljningsgrupp.

Social- och hälsovårdsreformen bereds samtidigt med landskapsreformen. Reformerna är gemensamma för finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet och bereds i det stora vård- och landskapsreformprojektet. Centrala deltagare utöver dessa ministerier är representanter för justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet och kommunikationsministeriet.

De olika beredningsgrupperna har beroende på uppgiftsområde medlemmar och experter från bl.a. Kommunförbundet, landskapsförbunden, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Statens ekonomiska forskningscentral (VATT), Sitra, Valvira, Statistikcentralen, Statskontoret, Pensionsskyddscentralen, arbetsmarknadsorganisationerna (både arbetsgivare och arbetstagare), paraplyorganisationen SOSTE Finlands social och

hälsa rf, universitet, studentorganisationer och den privata sektorn samt representanter för social- och hälsovårdens tjänsteproducenter. Delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning behandlar alla lagprojekt som gäller kommuner.

Regionala beredningsgrupper för verkställandet av reformen inkluderar också representanter för kommuner och sjukvårdsdistrikt, socialvården, landskapsförbunden, arbets- och näringstjänsterna och andra verksamhetsområden vars uppgifter överförs till landskapen via reformen. I den riksomfattande samarbetsgruppen för verkställandet av vård- och landskapsreformen finns utöver de ovan nämnda också representanter för arbetsmarknadsorganisationerna.

I den arbetsgrupp som tillsattes för att styra beredningen av regeringens proposition om flexibilisering/partiell avreglering gällande stora detaljhandelsenheter (RP 251/2016) fanns det företrädare för miljöministeriet, Rakli ry, Sydöstra Finlands NTM-central, Kommunförbundet, Rakennusteollisuus RT, Helsingforsregionens handelskammare, MTK, Finsk Handel rf och Finlands naturskyddsförbund rf. Utkastet till regeringens proposition skickades på remiss sommaren 2016. Dessutom ordnades intressentmöten under beredningen.

Transportsystemet och dess förnyelse berör alla samhällsplan. Transporttjänster är viktiga för enskilda medborgare och näringslivet, men även för myndigheter med ansvar för att tillhandahålla och utveckla offentligt finansierade transporttjänster. Därför ville man genomföra projektet så att intressenterna blev starkt involverade. Det första skedet delades in i tre större teman (marknad, tjänster och information) och för att utveckla dem bildades tre arbetsgrupper som var öppna för alla intresserade. Man kunde följa temaspecifika intressentmöten i realtid via nätet och även ställa frågor och kommentera anonymt. Inspelningar från intressentmötena gjordes tillgängliga på kommunikationsministeriets webbplats, och de har också haft ganska många tittare. För att följa arbetet tillsattes en uppföljningsgrupp med bred representation från intressenterna (branschaktörer, kunder, olika organisationer, offentliga instanser). De tjänstemän som beredde projektet besökte flitigt olika evenemang och presenterade projektets mål och reformer som övervägdes. Enskilda förhandlingar fördes med viktiga intressenter. Ambitionen var också att nå ut till medborgarna bl.a. via chatten på ministeriets Facebooksida. Första skedet hade en snäv tidsram för beredningen, vilket krävde flexibilitet i olika faser av processen. Lagen om transporttjänster var det första projekt som det av statsrådet nytillsatta rådet för bedömning av lagstiftningen tog upp för granskning.

Regeringen förhandlade om konkurrenskraftsavtalet med arbetsmarknadsorganisationerna. Samtal om sysselsättningsfrämjande reformprojekt förs regelbundet med arbetsmarknadens parter. I andra reformer sker samarbete med arbetsmarknadsorganisationer, kommunala och regionala aktörer, universitet och forskningsinstitutioner samt den tredje sektorns aktörer i olika skeden av beredningen beroende på reformens innehåll.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 Statsrådet
Telefon 0295 160 01
Telefax 09 160 33123
www.vm.fi

ISSN 1797-9714 (nid.)

ISBN 978-952-251-851-4 (nid.)

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-852-1 (pdf)

April 2017